

Noord-Italië

1 Piemonte	95
2 Valle d'Aosta	189
3 Ligurië	205
4 Hoogtepunten van Milaan en het merengebied van Lombardije	273
5 Emilia-Romagna	285
6 Veneto	381
7 Trentino-Alto Adige/Zuid-Tirol en de Dolomieten	505
8 Friuli-Venezia Giulia	573

DE REGIO'S VAN DEZE GIDS:
ZIE DE KAART HIERNAAST

Lannoo

Inhoud

Niet te missen8

**Hoogtepunten
van Michelin** 12

Reisplanner20

Met het gezin26

DE REIS VOORBEREIDEN

Naar Noord-Italië30

Voor het vertrek34

Noord-Italië
van A tot Z39

Evenementen44

Boeken en films46



AscentXmedia/Getty Images Plus



sedmak/Getty Images Plus

MEER WETEN OVER NOORD-ITALIË

Noord-Italië vandaag50

Levenskunst54

Beroemde personen56

Gastronomie59

Natuur en landschap62

Geschiedenis67

Kunst en architectuur73

Cultuur86

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 Piemonte

Turijn	98
Vercelli.....	141
Langhe, Roero en Monferrato	152
Saluzzo.....	174
Cuneo en de prealpiene valleien	179

2 Valle d'Aosta

Aosta en de kastelen	190
Parco Nazionale del Gran Paradiso	197
De skigebieden.....	200

3 Ligurië

Genua	208
Riviera di Ponente	236
Promontorio di Portofino	249
Cinque Terre	261

4 Hoogtepunten van Milaan en de meren van Lombardije

Milaan en omgeving.....	274
Het merengebied van Lombardije	282

5 Emilia-Romagna

Bologna.....	286
Modena	308
Reggio Emilia	318
Parma	324
Piacenza.....	342
Ferrara en de Po-delta.....	350
Ravenna	360
Rimini.....	370

6 Veneto

Venetië	384
Riviera del Brenta	436
Padua.....	441
Vicenza.....	461
Verona.....	476
Treviso.....	494

7 Trentino-Alto Adige/Zuid-Tirol en de Dolomieten

Trente en het Brentamassief	512
Bolzano/Bozen en de westelijke Dolomieten.....	529
Noordelijke Dolomieten.....	543
Zuidelijke Dolomieten.....	557
Merano/Meran.....	563

8 Friuli-Venezia Giulia

Triëst	574
Aquileia, de lagune en de kust	588
Udine en de Tagliamento	593

Register	604
Kaarten en plattegronden	621

 **Raadpleeg voor iedere
plaats ons adresboekje**

Niet te missen



Parco Nazionale del Gran Paradiso

Dit nationale park was vroeger het jachtdomein van koning Victor Emanuel II. Nu vindt u hier een oase van rust en allerlei wilde dieren, van marmotten tot alpensteenbokken.

Zie blz. 197.



Pavlo Baliukh/Getty Images Plus



robilusso/Getty Images Plus



Turijn

De voormalige residentie van het koninklijk huis Savoye is een aristocratische en culinaire stad, met een uitzonderlijke concentratie van musea en heerlijk nostalgische cafés.

Zie blz. 98.



vwalakte/Getty Images Plus



Het Canal Grande in Venetië

De mooiste straat ter wereld is een kanaal, met aan weerszijden palazzi die uit hun weerspiegeling oprijzen. De foto's zijn al prachtig, maar de werkelijkheid is magisch...
Zie blz. 385.



De Porto Antico in Genua

De oude haven, in 1992 gerenoveerd door de geniale architect Renzo Piano, herbergt het grootste aquarium van Europa. Zie blz. 208.



florin1961/Getty Images Plus



manakin/Getty Images Plus



De Cappella degli Scrovegni in Padua

In de 14de eeuw leidden de fresco's van Giotto tot een revolutie in de Italiaanse en Europese schilderkunst, omdat deze meester voor het eerst diepgevoelde menselijke emoties in verf wist te vangen. Zie blz. 447.

Hoogtepunten van Michelin



Het lagunegebied rond Comacchio in de Po-delta
ermess/Getty Images Plus

♥ **Loop je neus achterna** naar de truffelmarkt van Alba, waar de witte truffels hun krachtige aroma verspreiden. Met een paar gram verander je een eenvoudig gerecht in een een koningsmaal. De truffels zijn alleen in oktober en november verkrijgbaar. **Zie blz. 153.**



De beroemde truffels uit Alba
brizius/Getty Images Plus

♥ **Volg het spoor** van de klimopbladeren, die je de weg wijzen naar een *osmiza*, een 'thuisrestaurant' op het karstplateau ten noorden van Triëst. Daar wachten je een warme ontmoeting met inwoners van dit ongerepte gebied en een kennismaking met de geuren en smaken van hun unieke streekgerechten. **Zie blz. 582.**

♥ **Kijk door de bril van** kardinaal Ugo di Provenza, een van de 37 dominicanen die door Tommaso da Modena werden geportretteerd. Je vindt deze grappige serie fresco's in de kapittelzaal van het klooster San Nicolò in Treviso. De kunstenaar was een van de belangrijkste vertegenwoordigers van de primitieve Italiaanse schilderkunst van de 14de eeuw. **Zie blz. 496.**



Fresco's van Tommaso da Modena in het klooster San Nicolò in Treviso
sedmak/Getty Images Plus



Bij de ingang van de kathedraal van Modena
Fabrizio Annovi/Getty Images Plus

TOP 5 Kunststeden

1. Modena (blz. 308)
2. Treviso (blz. 494)
3. Udine (blz. 593)
4. Parma (blz. 324)
5. Albenga (blz. 242)

♥ **Maak een fietstocht** door het Parco Regionale del Delta del Po, in Emilia-Romagna en Veneto. De weg van Chioggia naar Ravenna loopt door een vlak, verstilld landschap met meren en kanalen, omzoomd door wuivende populieren. **Zie blz. 356.**

♥ **Slenter op je gemak** door de Via Garibaldi in Genua en neem de tijd om de twaalf schitterende

palazzi te bewonderen die deze straat zijn glans geven. Zo woonde ooit de Italiaanse adel. **Zie blz. 216.**

♥ **Adem de bergglucht in** terwijl je je door een van de kabelbanen van Cortina d'Ampezzo naar boven laat brengen. Dan krijg je het volgende dilemma: lekker luieren in de zon met een adembenemend uitzicht, of gaan wandelen? **Zie blz. 546.**

8 dagen Veneto

Route: 320 km kunst en architectuur in de lagune en op het vasteland



FootToo/Getty Images Plus

Venetië

Dag 1-3

Zie de vorige route.

Treviso

Dag 4

Verken Treviso, met zijn kanalen rond de Pescheria en het museum Santa Catarina. Overnacht in de Cartizze.

De Cartizze

Dag 5

Na de Proseccowijngaarden kun je in Possagno en het Museo Gypsotheca

Canova het werk van beeldhouwer Canova ontdekken. Breng, voordat je naar Teolo gaat, een bezoek aan de Villa Barbaro in Maser. Overnacht in de Euganeïsche heuvels.

Padua

Dag 6

Het baptisterium, de Cappella degli Scrovegni, de Basilica di Sant'Antonio, het Palazzo Bo. Overnacht in Padua.

Tip: reserveer je bezoek aan de Cappella degli Scrovegni minimaal een paar dagen van tevoren.

Vicenza

Dag 7

Het Teatro Olimpico, het Museo Civico, de Piazza dei Signori en de Basilica Palladiana. Daarna de Villa Rotonda. Overnacht in Vicenza.

Verona

Dag 8

San Zeno Maggiore, de arena en het Castelvecchio, Sant'Anastasia, San Fermo Maggiore en de Duomo.



Coepelfresco van Giusto de Menabuoi in het baptisterium in Padua
wjarek/Shutterstock

7 dagen Dolomieten

Route: 450 km door een van de mooiste alpiene ecosystemen van de wereld

izanbar/Getty Images Plus



Bolzano

Dag 1

Bekijk Ötzi in het Archeologisch Museum en wandel rond over de markt. Maak een tochtje over de Renon of in het Saltomassief. Overnacht op de Renon.

San Martino di Castrozza

Dag 2

Wandeling en lunch op de Col Margherita, met uitzicht op de Marmolada. Geniet van de route door het berggebied naar San Martino di Castrozza. Overnacht in de Primiero.

Val di Zoldo

Dag 3

Doorkruis de Dolomiti Bellunesi via de Val del Mis en de Valle del Cordevole. Neem de Falzaregopas. Overnacht in Cortina d'Ampezzo.

Cortina d'Ampezzo

Dag 4

Maak een wandeling bij het Lago di Sorapiss. Ga na de lunch naar het Lago di Misurina. Overnacht in Dobbiaco.

Val Pusteria/Val Badia

Dag 5

's Ochtends het Lago di Braies of de Plan de Corones voor een wandeling en het museum MMM. 's Middags de Val Badia. Overnacht in Corvara.

Canazei en Val Gardena

Dag 6 & 7

Naar Canazei via de Passo Pordoi en naar Ortisei via de Passo Sella. Slaap in Ortisei. Volgende dag wandelen in de Alpe di Siusi. Slaap in Bolzano.



De Tre Cime di Lavaredo
AscentXmedia/Getty Images Plus

Met het gezin



B. Harrington/agefotostock

Maskers in het atelier van Ca' Macana

► **Rondwandelen in het marionettenkasteel in Parma.** Dottore, Arlechino, Gioppino en andere handpoppen en marionetten (eind 18de-midden 20ste eeuw) vormen een speelse wereld die tot leven komt in magische voorstellingen die in het weekend worden georganiseerd. **Zie blz. 327.**

► **Storm op zee in het Galata Museo del Mare in Genua.** Beleef intense emoties aan boord van een schip dat Kaap Hoorn rondt. Dankzij 4D-apparatuur zit je aan het roer van een schip dat het opneemt tegen de elementen. De stormzaal in het Galata is een van de

 **Let op dit symbool: het staat in deze gids bij bezienswaardigheden en activiteiten waar ook de kinderen plezier aan hebben.**

vele verrassingen die dit prachtige museum gewijd aan de maritieme wereld – van onderzeeërs tot galeien en lange trans-Atlantische reizen – in petto heeft. **Zie blz. 210.**

► **Dieren kijken in Malga Derocon in Lessinia.** In dit natuurreservaat leven in een omheind gebied van 30 ha reeën, herten, gemzen en marmotten in semivrijheid. Een ideale plek om de dieren in hun natuurlijke omgeving te observeren **Zie blz. 489.**

► **Je eigen carnavalsmasker maken in Venetië.** Ca' Macana, een van de oudste maskerateliers van Venetië, biedt ook workshops aan onder de naam 'Versier je eigen masker'. **Zie blz. 431.**

► **Afdalen in de mijnen van Schneeberg in de Val Passiria.** Met een helm op ga je op verkenning in een indrukwekkend labyrint dat in de berg is uitgehouwen. Via gangen, mijnkarretjes en historische machines wordt het verhaal verteld van vijf



In het Galata Museo del Mare
B. Gardel/hemis.fr

eeuwen winning van zilver, lood en zink. Een boeiend ondergronds avontuur voor jong en oud.

Zie blz. 570.

► **Picknicken in de Giardini Hanbury aan de Riviera di Ponente.**

Een pad slingert zich omlaag richting zee, die je door het groen heen kunt zien liggen, tot aan een picknickplaats. Het loopt onder andere door een Australisch bos, een Japanse tuin, een Mexicaanse tuin, een met palmvarens omzoomd pad en de geurtuin. **Zie blz. 237.**

😊 *Bezoek de tuin bij voorkeur doordeeweeks.*

► **De mooiste Ferrari's bewonderen bij Modena.**

Rode helmen, glanzende bolides en brullende motoren: welkom in het tempel van het steigerende paard! Het Ferrarimuseum in Maranello toont legendarische auto's en onthult de geheimen van de Scuderia Ferrari. Simulators en meeslepende films dompelen kinderen onder in de magie van de formule 1. **Zie blz. 310.**

► **Naar de tempel van de film in Turijn.**

Net als in een film van Tim Burton geeft de rit in een glazen lift het gevoel alsof je onder de koepel van de Mole Antonelliana wegvliegt. Je kijkt uit over een van de meest magische musea uit de filmgeschiedenis. Je kunt er een film bekijken onder de woeste blik van de verschrikkelijke Moloch, een standbeeld uit de film *Cabiria*, een van de allereerste films over de klassieke oudheid. **Zie blz. 114.**

► **Een fietstochtje in de Po-delta.**

Het is vlak en bijzonder mooi in de Valli de Comacchio. Je fietst tussen de rivier en de lagune door, langs duinen, rietvelden en

moerassen. Achter de houten hutten vangen de flamingo's garnalen.

Zie blz. 356.

► **Terug naar de middeleeuwen in het Castel Beseno, ten zuiden van Trento.**

Het grootste versterkte kasteel van de provincie nodigt uit tot een reis door de tijd. In het Palazzo di Marcabruno vertellen harnassen, wapens, maquettes en video's het verhaal van de lokale veldslagen uit de 15de eeuw. **Zie blz. 518.**

► **Zelfboter maken in Vigo di Fassa.**

Op boerderij Agua Biencia geven de koeien Grigie, Mimi, Alpine en Laura hun melk. Sommige middagen worden besteed aan het maken van boter, waarbij room wordt gebruikt en een houten karn, net zoals onze grootouders dat deden. **Zie blz. 540.**



Het filmmuseum in Turijn
L. De Simone/AGF Foto/Photononstop

Er zijn ook **religieuze instellingen** die de mogelijkheid bieden om voordelig te overnachten in grote steden. De slaapzalen zijn meestal zeer eenvoudig maar verzorgd. Het enige nadeel is dat de deuren vaak al om 22.30 u sluiten.

Neem voor meer informatie contact op met de plaatselijke toeristenbureau.

Andere mogelijkheden

Hieronder noemen wij enkele organisaties die accommodatie aanbieden in landhuizen, boer-

derijen, villa's, herenhuizen en appartementen.

Emma Villas – ☎ 0800 02 23 012

(Nederland) – ☎ 0800 77 798

(België) – www.emmavillas.com.

Villa Expert – ☎ 0031 85 877 24 12 -

www.villaexpert.nl.

Interhome – www.interhome.com.

Airbnb – www.airbnb.nl en www.airbnb.be.

Novasol – ☎ 0031 13 744 020 24 -

www.novasol.be.



Heel wat steden aan de Italiaanse Middellandse Zeekust hebben een Grand Hotel. Dat is ook het geval in Rimini. Je logeert er in stijl.

Marina113/Stock

Noord-Italië van A tot Z

Alarmnummers

Algemeen nummer voor alle

noodgevallen: ☎ 112

Medische spoedgevallen: ☎ 118

SOS bosbranden: ☎ 1515

ACI wegenwacht: ☎ 803 116

Ambassades

In Nederland

Ambasciata d'Italia/Ambassade van Italië, Alexanderstraat 12, 2514 JL Den Haag, ☎ 070 3021030.

In België

Ambasciata d'Italia/Ambassade van Italië, Jozef II-straat 22-24, 1000 Brussel, ☎ 02 647 11 54 - www.ambbruxelles.esteri.it.

Auto

Wegenwacht van de ACI (Automobile Club Italia):

☎ 803 116.

Regels

Op snelwegen en grote wegen moet je overdag dimlichten voeren. Het dragen van een veiligheidsgordel is verplicht, ook achterin.

Snelheidsbepaling: 130 km/uur op de snelweg (110 km/uur op sommige weggedeelten of bij regen), 90 km/uur op hoofdwegen, 70 km/uur op secundaire wegen, 50 km/uur binnen de bebouwde kom. Er zijn veel flitspalen, met name rond de kleine steden.

Bewegwijzering

Provinciale en nationale wegen worden aangegeven met blauwe borden, autosnelwegen met groene.

In Italië worden de toeristische bezienswaardigheden aangeduid met borden met een gele of bruine achtergrond.

📍 *Informatie over de Italiaanse autowegen vind je op:*
www.autostrade.it.

Parkeren

Zowel in de grote als in de kleine steden is het parkeren vaak gereguleerd. Dit is gemarkeerd met verschillend gekleurde lijnen die op de grond zijn getrokken:

- **gele strepen:** parkeren alleen voor bewoners;

- **witte strepen:** gratis parkeren;

- **blauwe strepen:** betaald parkeren (meestal van 8.00 tot 20.00 u).

Gebruik de parkeerautomaat of koop een parkeerkraskaart (*gratta e sosta*) in een tabaks- of krantenwinkel of een café.

In sommige zones mag slechts een beperkte tijd worden geparkeerd. Je hebt dan een parkeerschijf nodig. Mocht je een boete krijgen, dan kun je die betalen bij een politiebureau of een postkantoor.

ZTL: in veel steden wordt het historische centrum beschermd door een **Zona a Traffico Limitato** (ZTL, verkeersluwe zone). Als je met een niet-toegestaan voertuig een ZTL binnenrijdt, kun je een hoge boete krijgen. Laat je voertuig achter in een overdekte parkeergarage of parkeer op straat op de blauw gemarkeerde parkeerplaatsen (parkeermeters). Hotels in een ZTL die hun gasten parkeerplaatsen aanbieden, zorgen ervoor dat de voertuigen bij de politie worden aangemeld. Bij het reserveren moet

2

Valle d'Aosta

MICHELINKAART 561

Aosta en de kastelen★	190
Parco Nazionale del Gran Paradiso★★	197
De skigebieden	200

Aosta en de kastelen ★

Waar je ook bent in Aosta, altijd zie je bergtoppen, sommige meer dan 4000 m hoog. De hoofdstad van de kleine autonome regio Valle d'Aosta ligt in de uiterste noordwesthoek van Italië, vlak bij de grens met Frankrijk en Zwitserland, en voert het bestuur over de veertien valleien aan de voet van de Mont Blanc, de Matterhorn, de Monte Rosa, Courmayeur en de Grote Sint-Bernhard. Die strategische ligging was de Romeinen ook niet ontgaan. Zij bouwden er verdedigingswerken, een forum en een theater: Aosta werd het 'Rome van de Alpen'. In de dorpen in deze grensstreek staan veel torens, kastelen en forten.

📍 Ligging

REGIOKAART (BLZ. 188)

33.154 inwoners

Aosta ligt op het kruispunt van het dal van de Dora Baltea richting Frankrijk en het dal van de Buthier richting Zwitserland. Het Aostadal wordt doorkruist door de A5.

📄 Praktisch blz. 195

📍 Adresboekje blz. 195

😊 Aanraders

Sant'Orso, de fresco's in de kathedraal, het museum in Saint-Martin, de kastelen van Sarre, Fénis en Issogne.

🕒 Planning

Reken op 2 dagen.

👨‍👩‍👧‍👦 Met het gezin

Het Forte di Bard met het kindermuseum Alpi dei Ragazzi.

Wandelen

Aosta was ooit een belangrijke Romeinse stad, waarvan nog veel restanten te zien zijn. Het centrum is een gezellig voetgangersgebied rond de Piazza Chanoux.

★ Monuments romains

😊 *Combikaartje Museo Archeologico Regionale, Teatro romano, Criptoportico Forense en Chiesa di San Lorenzo € 10 (18-25 jaar gratis).*

De Romeinse overblijfselen dateren voornamelijk uit de 1ste eeuw n.C., zoals de **Boog van Augustus**, die vroeger met marmer bekleed was, de **Porta Pretoria** en het **theater** (*Via Porta Pretoria - april-sept. 9.00-19.00 u; okt.-maart 10.00-13.00, 14.00-17.00 u*). Bekijk ook de **criptoportico**, het gangenstelsel onder het forum (*Piazza Giovanni XXIII*), en de Romeinse **brug** over de oude bedding van de Buthier.

★★ Sant'Orso

9.00-19.00 u - gratis toegang - fresco's en priorij: ☎ 329 544 4625 (*associazione Mirabilia*) - € 2/7.

Deze parochiekerk werd gebouwd op de plaats van een vroegchristelijke basiliek. De mooi gebeeldhouwde houten **koorbanken** dateren uit de 15de eeuw. Het zwart-witte mozaïek voor het altaar (12de eeuw) bestaat uit een afbeelding van Samson die de leeuw doodt en daaromheen een raadselachtige zin die twee kanten op gelezen kan worden. De **crypte** (11de eeuw) ligt onder het altaar; gelo-

vigen gingen daar op de naamdag van de H. Ursus van Aosta (1feb.) naartoe om van hun rugklachten af te komen. Een van de hoogtepunten van de kerk werd in 1945 bij toeval ontdekt: de zolder is gedecoreerd met **fresco's**★ uit de 11de eeuw.

★ **Kloostergang** - Via een zijdeur kom je in een mooie romaanse kloostergang. De **versierde kapitelen**★★ (12de eeuw) worden beschermd door een zwarte vernislaag en zijn kenmerkend voor de romaanse kunst in de Valle d'Aosta.

Priorij - De fraaie renaissancestijl komt onder meer tot uiting in de gedecoreerde **ramen**★ en de muurverbanden van bewerkt terracotta. In de kapel zie je een serie fresco's uit de 15de eeuw, met taferelen uit het leven van Sint-Joris, de beschermheilige van prior Georges de Challant.

Santa Maria Assunta

7.00-12.00, 15.00-19.00 u - museum met kerkschat € 4; combikaartje € 5 - bezichtiging van de fresco's: ☎ 0165 236 627 (toeristenbureau).

Achter een neoklassieke gevel (1848) gaat een kathedraal uit de 11de eeuw schuil, die talloze keren verbouwd is. De vestibule dateert uit de renaissance en is gedecoreerd met polychrome terracottabeelden. Net als de Sant'Orso heeft deze kerk koorbanken uit de 15de eeuw, vloermozaïeken uit de 12de eeuw en **fresco's**★ uit de 11de eeuw. Deze fresco's werden waarschijnlijk in precies dezelfde periode gemaakt, door dezelfde kunstenaars, maar zijn beter bewaard gebleven dan die in de Sant'Orso. In het linkerschip zie je scènes uit het leven van de H. Eustachius; rechts vier van de tien Plagen van Egypte, waaronder een spectaculaire weergave van de sprinkhanenplaag. Het museum heeft een mooie collectie regionale religieuze kunst uit de 13de-18de eeuw.

Museo Archeologico Regionale

Piazza Roncas, 12 - ☎ 0165 275 902 - april-sept.: 9.00-19.00 u; okt.-maart: 10.00-13.00, 14.00-18.00 u - € 10 combikaartje.

In dit moderne museum komen de stille getuigen van de prehistorie en de Romeinse tijd goed tot hun recht: bewerkte armbanden en fibulae (waaronder een prachtig **bronzen paard** uit de ijzertijd: 7de eeuw v.C.), dodenmaskers, objecten, wapens, gebruiksvoorwerpen. Let op de zilveren **buste van Jupiter** en vooral het schitterende **bronzen borstharnas** (1ste eeuw) met daarop een oorlogsscène tussen Romeinen en 'barbaren'.

★ Area Megalitica di Saint-Martin-di-Corléans

Corso St-Martin-di-Corléans, 258 - ☎ 0165 552 420 - valledaostaheritage.com - dag. beh. ma 9.00-19.00 u (okt.-maart 10.00-18.00 u) - € 7.

Een unieke museografie: rondom de vindplaats zelf is een gebouw opgetrokken, waar de ontwikkeling vanaf het 5de millennium v.C. tot aan de ijzertijd op didactische wijze uit de doeken wordt gedaan. Een interessant bezoek!

Een kruispunt van culturen

In de Romeinse tijd reisden de consuls vanuit Rome via Aosta naar Gallië, in de middeleeuwen was de stad een bloeiend religieus centrum en van 1032 tot 1861 hoorde de regio bij het hertogdom Savoye en werd er Frans gesproken. Ondanks pogingen van het fascistische regime om de bewoners Italiaans te laten spreken, is het Frans hier nooit verdwenen en sinds 1948 is de streek officieel tweetalig. Tegenwoordig is Aosta een belangrijke universiteitsstad. Het dankt zijn welvaart voornamelijk aan de omliggende waterkrachtcentrales en natuurlijk het toerisme, 's zomers en 's winters.

Culinaire specialiteiten

De absolute sterren van de Valle d'Aosta zijn **fontina**, de kaas waarmee *fonduta* (fondue) wordt gemaakt, en **jambon de Bosses**, ambachtelijke rauwe ham die in kleine hoeveelheden in een dorpje aan de Zwitserse grens wordt geproduceerd en op roggebrood wordt gegeten, met een drupje honing. Maar de regio heeft meer specialiteiten: **lard d'Arnad** (vet spek), **mocetta** (gedroogd vlees van rund, gems, hert of wild zwijn) en **boudin** (bloedworst), vaak bereid met rode biet. Van de wijnen raden we je de **fumin** aan, rode wijn van een oud druivenras dat recentelijk is herontdekt, de **petite arvine**, een witte wijn die met druiven van de 'late oogst' wordt gemaakt, en verder de **chambave**, de **chambave moscato** en de **donnas**, een fluwelige rode wijn die aan barolo doet denken. Proef ook de *caffè alla Valdostana*, die wordt bereid met grappa, kruiden en citroen- en sinaasappelschil en uit een **grolla** wordt gedronken, een traditionele houten kom met meerdere tuiten.

Valle dei Cento Castelli: het deel ten oosten van Aosta

REGIOKAART (BLZ. 188)

📍 Route van 60 km over de SS26, in bordeauxrood aangegeven op de kaart.

★ Castello di Fénis

Località Chez Sapin - ☎ 0165 764 263 - rondleiding april-sept.: 9.00-19.00 u; rest v.h. jaar: dag. beh. ma 10.00-13.00, 14.00-17.00 u - € 10.

Dit juweeltje van de almachtige graven van Challant (13de-14de eeuw) is een typisch middeleeuws kasteel met torens, schietgaten en zwaluwstaartkantelen. De binnenplaats en de kapel zijn versierd met fresco's van belangrijke heiligen en filosofen. Deze zijn gemaakt door Giacomo Jaquerio (1375-1453), een vermaard kunstenaar met een fijnzinnige, kleurige stijl, die aan het eind van de middeleeuwen uit heel Europa opdrachten kreeg.

Castello di Gamba

Località Crêt-de-Breil - Châtillon - ☎ 0166 563 252 - www.castellogamba.vda.it - april-sept.: 9.00-19.00 u; okt.-maart: dag. beh. ma 10.00-17.00 u - € 6.

Dit kasteel werd in 1903 in opdracht van baron Gamba gebouwd en beschikt over al het moderne comfort van die tijd. Het is een bezoek waard vanwege de collectie hedendaagse kunst en het adembenemende uitzicht over het dal. Aangenaam park.

Castello di Verrès

Località Château - Verrès - ☎ 0125 929 067 - april-sept.: 9.00-19.00 u; rest v.h. jaar: dag. beh. ma 10.00-13.00, 14.00-17.00 u - € 6. Dit verdedigingswerk werd in 1390 door Yblet van Challant gebouwd om het tegenoverliggende Issogne te beschermen en in 1536 door René van Challant versterkt. Het massieve maar perfect geproportioneerde blok steen is een van de opmerkelijkste gebouwen in de regio.

★ Castello d'Issogne

Piazza Castello - ☎ 0125 929 373 - rondleiding april-sept.: 9.00-19.00 u; rest v.h. jaar: dag. beh. ma 10.00-1.00 u - € 10 - € 11 met een expositie over Vittorio Avondo.

In 1400 nam Yblet van Challant dit kasteel als residentie in gebruik, maar Georges van Challant, de prior van Sant'Orso, gaf het zijn allure. Let op de fontein met de



Het schitterende, middeleeuwse kasteel van Fénis

LUke1138/Getty Images Plus

granaatappelboom – het symbool van de familie – en de arcade met grappige scènes uit het boerenleven (16de eeuw).

★ Forte di Bard

☎ 0125 833 811 - www.fortedibard.it - dag. beh. ma 10.00-18.00 u (19.00 u za, zo) - € 12; combikaartje Museo delle Alpi, Museo delle Fortificazioni e delle Frontiere, gevangenis € 24.

👨👩👧👦 Het kindermuseum **Alpi dei Ragazzi** (uitsluitend rondleiding - za, zo en feestd. om 10.30, 11.30, 12.30, 14.30, 15.30, 16.30 u) biedt een speelse route waar kinderen kennismaken met de bergwereld van de streek. Door foto- en videoprojecties, geluidsfragmenten en interactieve spellen ontdekken ze de alpenreuzen en leren ze de gevolgen van de klimaatverandering voor de gletsjers begrijpen.

'Dat ellendige Fort Bard!' Napoleon had er slechte herinneringen aan. Nadat hij zonder problemen de Grote Sint-Bernhardpas was overgestoken, op weg naar Piemonte, waar hij het tegen het Oostenrijkse leger zou opnemen, werd hij op 14 mei 1800 bij het Forte di Bard tegengehouden. De formidabele steenmassa verdedigde de ingang van het dal van de Dora Baltea. Hij deed er twee weken over om het fort te verwoesten, maar nog geen dertig jaar later was Bard volledig identiek herbouwd. Het is verdeeld over vijf niveaus, die je met liften langs de helling kunt bereiken. De verschillende gebouwen hebben tegenwoordig een culturele bestemming. In het **Museo delle Alpi** leer je meer over de regio. Alle aspecten van het leven in de bergen passeren de revue: geschiedenis, geologie, natuur, cultuur, sport, onderwijs, tradities, religie, enz.

Het **Museo delle Fortificazioni e delle Frontiere** presenteert de ontwikkeling van de verdedigingssystemen in de Alpen, vanaf de Romeinse tijd tot de 19de eeuw. Tegen het decor van de **gevangenis** wordt de geschiedenis en architectuur van het fort zelf uit de doeken gedaan.

Ga niet weg voordat je de indrukwekkende **Christus aan het kruis** van Mario Stuffer (1934-1998) hebt gezien, in de voormalige kapel (niveau 5).

Rijd vanuit **Pont Saint Martin**, vernoemd naar de Romeinse brug, door de Val di Gressoney naar Gressoney-Saint-Jean (27 km).

★ Gressoney-Saint-Jean

Dit dorpje (1385 m) is een bezoek waard. Je bent hier in het land van de **Walsers**, waar de tradities, de klederdracht en het dialect van de oorspronkelijk Duitse bevolking, die hier in de 13de eeuw naartoe trok, nog in ere worden gebouwen. Gressoney-St-Jean is een mooi kerkdorp met gezellige straatjes en mooie chalets met houten balkons. **Castel Savoia** (1898) is een romantisch kasteel dat losjes op de middeleeuwen is geïnspireerd. Het was in bezit van de Italiaanse koningin Margherita di Savoia, die er de laatste 25 jaar van haar leven doorbracht. Het interieur is een heterogene combinatie van neogotische en Jugendstilelementen. Vanuit het boudoir van de koningin heb je een mooi uitzicht op de Monte Rosa. ☎ 0125 355 396 - april-sept.: 9.00-19.00 u; okt.-maart: dag. beh. ma 10.00-13.00, 14.00-17.00 u - € 10.

Valle dei Cento Castelli: het deel ten westen van Aosta

REGIOKAART (BLZ. 188)

👉 Route van 18 km over de SS26, in groen aangegeven op de regiokaart.

★ Castello di Sarre

Località Lalex - ☎ 0165 257 539 - rondleiding - april-sept.: 9.00-19.00 u; okt.-maart: dag. beh. ma 10.00-13.00, 14.00-17.00 u - € 8.

Dit kasteel diende als jachtslot van de eerste koning van Italië, Victor Emanuel II (1861-1878). Hij hield drijfjachten in de dalen bij Valsavarenche en Cogne. De bijzondere decoratie van de galerij en de grote salon getuigt van zijn passie: er hangen bijna 1500 steenbokhorens. In de 20ste eeuw was Sarre de favoriete verblijfplaats van de laatste Italiaanse koningin, Marie José van België, de vrouw van Umberto II. Zij trok graag de bergen in; herinneringen aan die uitstapjes zijn in het kasteel te zien.

Castello di Saint-Pierre

Località Tache - ☎ 0165 95 931 - museoscienze.vda.it/en/explore - april-sept.: 10.00-19.00 u; okt.-maart: dag. beh. ma 10.00-18.00 u - € 10.

In dit romantische kasteel uit de 11de eeuw, hoog boven het dorp, is een klein natuurwetenschappelijk museum ingericht.

Castello Sarriod de la Tour

Via del Piccolo San Bernardo - ☎ 0165 904 689 - rondleiding april-sept.: 9.00-19.00, rest v.h. jaar: dag. beh. ma 10.00-13.00, 14.00-17.00 u - € 6.

Dit kleine kasteel uit de 10de-12de eeuw was 800 jaar lang in bezit van de familie Sarriod, tot 1923. Het interessantst zijn de **fresco's** in de kapel (1250) en de sculpturen langs het plafond van de **Sala delle Teste**: 171 vreemde, groteske kopjes, die rond 1432 werden gemaakt, waarschijnlijk om het kwaad op afstand te houden. Dat zien we vaker in de middeleeuwen, maar zulke grote aantallen als hier zijn zeldzaam.

Villeneuve

👉 30 min., gemakkelijk. De rampa, een pad dat in de rotsen boven Villeneuve is uitgehakt, voert naar de Santa Maria (12de eeuw) en de ruïne van **Châtel-Argent** (13de eeuw). Het is een behoorlijke klim, maar je zult er geen spijt van hebben: de ruïne en het uitzicht zijn prachtig.

Aymavilles

☎ 0165 906 040 - dag. beh. ma april-sept.: 9.00-19.00 u; okt.-maart: 10.00-18.00 u - € 10.

Het **Castello di Aymavilles** (14de eeuw), met ronde torens en sierlijke kantelen, is lang in bezit van de familie Challant geweest. Er is een deel van de archeologische collectie van de Académie Saint-Anselme in ondergebracht.

★ Pont d'Aël

5 km ten zuiden van Aymavilles.

Van de constructies die uit de Romeinse tijd bewaard zijn gebleven, is dit een van de opmerkelijkste. De 'dubbele' brug (3de eeuw), die nog volledig intact is, is deels aquaduct (eroverheen loopt een waterdicht gemaakte goot), deels brug (binnenin is een lange gang aangelegd, waardoor mensen en dieren de rivier kunnen oversteken). Een wonder van bijna 2000 jaar oude civiele techniek.

i Praktisch

Inlichtingen

Toeristenbureau - Piazza Porta Pretoria, 3 - ☎ 0165 236 627 - www.lovevda.it.

Parkeren

ZTL geldt 24/24 (www.accessibilitacentristorici.it/ztl/vald-aosta/aosta.html). Aanbevolen parkeerterreinen:

La Consolata, Viale F. Chabod en Plouves, Piazzale Plouves.

Evenementen

Fiera di Sant'Orso - 30 en 31 jan. - www.fieradisantorso.it.

Deze duizend jaar oude jaarmarkt is altijd een trefpunt voor heel veel ambachtslieden en kunstenaars. Optredens van volksdansgroepen uit de Valle d'Aosta.

📍 Adresboekje

Uit eten

Doorsneeprijzen

Bistrot Centrale - Piazza Roncas, 9 - ☎ 0165 610 122 - @bistrot_central - gesl. ma - hoofdgerecht € 13/24. Restaurant-vinotheek. Een mooi assortiment regionale wijnen. Proef ze bij streekgerechten als ravioli, *jambon de Bosses* en *fontina*.

Osteria da Nando - Via Sant'Anselmo, 99 - ☎ 0165 44 455 - www.osterianando.com - gesl. di en wo-middag - hoofdgerecht € 16/30;

menu € 38/70. Dit adres staat bekend om zijn heerlijke fondue van *fontina*, maar ook andere traditionele gerechten, zoals polenta, ravioli en wild.

Pure verwennerij

Vecchio Ristoro - Via Tourneuve, 4 - ☎ 0165 33 238 - www.ristorantevecchioristoro.it - gesl. zo en ma - hoofdgerecht € 30/75; menu € 110/145. De chef, die al sinds 1988 een ster heeft, zal je verrassen met zijn innovatieve gerechten, geïnspireerd op de keuken van zijn geboortestreek, de Valtellina.

Verrès

Goedkoop

La Tour – Loc. La Tour, 5 - ☎ 0125 929 229 - Facebook - *gesl. ma, wo en zo-avond* - 🍴 - hoofdgerecht € 10/20. Dit restaurant aan de voet van het kasteel serveert heerlijke gerechten. Gemoedelijke sfeer, aangenaam terras.

Winkelen

L'Artisanà – Piazza Chanoux, 11 - ☎ 0165 183 5142 - lartisana.vda.it/punto-vendita/aosta. Mooie sier-voorwerpen en stoffen, gemaakt door leden van het regionale instituut voor kunstnijverheid.

La Bottega degli Antichi

Sapori – Via Porta Praetoria, 63 - ☎ 0165 239 666 - Facebook. In deze mooie kruidenierszaak loopt het water je in de mond. Groot assortiment streekproducten. In het bijbehorende restaurant en de **wijnbar** kun je de specialiteiten van het huis proeven.

À la Page – Via Porta Pretoria, 14 - ☎ 0165 548 851 - www.alapage.vda.it - *gesl. zo*. Mooie boeken over de regio en comfortabele fauteuils om heerlijk met een kopje koffie te gaan zitten lezen.

Pont-Saint-Martin

Salumificio Maison Bertolin – Località Champagnolaz, 10 - Arnad (10 km ten noordwesten van Pont-Saint-Martin) - ☎ 0125 966 127 - www.bertolin.com. Proeverij en verkoop van streekproducten. Op weekdays kun je zien hoe ze worden gekruid en verder bereid (vanachter glas).

Sport en ontspanning

Wandelen, skiën, klimmen, rafting: Vraag inl. bij het toeristenbureau of kijk op www.lovevda.it/it/sport (*excursie en twee nachten op de Mont Blanc vanaf € 348/pers.*) of bij **CAI - Club Alpino Italiano** –

Via Grand Eyvia, 59 - Aosta - ☎ 371 494 9039 - www.cai.it.

Overnachten

Doorsneeprijzen

Hotel Cecchin – Via Ponte Romano, 27 - ☎ 0165 45 262 - www.hotelcecchin.com - *gesl. jan.* - 10 kamers vanaf € 99 🛏. Dit kleine hotel ligt op een steenworp afstand van de Boog van Augustus, maar buiten de ZTL. De kamers zijn prima, het ontbijt is uitgebreid.

Maison Bondaz – Via San Anselmo, 36 - ☎ 345 637 3351 - www.maisonbondaz.it - 6 kamers € 90/130 - 🛏 € 12,50. Gastenkamers die net zo divers als gezellig zijn, midden in het centrum van Aosta.

Wat meer luxe

Hotel Milleluci – Località Porossan Roppoz, 15 - ☎ 0165 235 278 - www.hotelmilleluci.com - 📍 🚗 - 31 kamers vanaf € 180 🛏. In dit gezellige hotel, nog geen 5 minuten lopen van het centrum van Aosta, heerst een sfeer die zowel luxueus als huiselijk is. Openluchtzwembad, jacuzzi, sauna en hamam. Een uitgebreid en smakelijk ontbijt.

Bard

Doorsneeprijzen

Hotel Cavour et des Officiers – Fort de Bard - ☎ 0125 809 857 - hotelcavour.fortedibard.it - 11 kamers vanaf € 110 🛏. Overnachten in het fort van Bard, in een van de voormalige garnizoensruimtes, die smaakvol zijn verbouwd tot ruime, comfortabele hotelkamers.

Gressoney-Saint-Jean

Doorsneeprijzen

Gran Baita – Strada Castello Savoia, 26 - ☎ 0125 355 535 - www.granbaitagressoney.it - 📍 🚗 - 12 kamers vanaf € 114 🛏 - 🍴. Charmante accommodatie in een 18de-eeuwse baita (berghut), met uitzicht op de Monte Rosa.

Parco Nazionale del Gran Paradiso ★★

Het Parco Nazionale del Gran Paradiso strekt zich uit van Piemonte tot het Aostadal en omvat het gebied dat koning Victor Emanuel II in 1856 tot beschermd koninklijk jachtdomein verklaarde, met als doel de alpensteenbok voor uitsterven te behoeden. En dat is gelukt! In het park (70.000 ha) leven tegenwoordig allerlei soorten wilde dieren, waaronder een groot aantal alpensteenbokken. Ze zijn niet schuw en wanneer ze in het voorjaar uit de bergen naar de valleien afdalen, kun je ze van dichtbij bekijken. Boven de toppen zweven steenarenden en lammergieren en 's avonds zijn de uilen actief. Het park is een belangrijke habitat voor de regionale alpenflora, waaronder enkele zeer zeldzame soorten.

📍 Ligging

REGIOKAART (BLZ. 188)

Vanuit Aosta bereik je het park via de Val di Cogne, Val di Rhêmes of Val di Valsavarenche. Vanuit Piemonte via Noasca en Locana.

🕒 Planning

Reken op twee dagen; drie als je ook gaat wandelen.

👤 Met het gezin

De marmottenwandeling van Bruil naar de Colle di Entrelor. De tentoonstellingen in de bezoekerscentra van het park (Cogne, Chanavey en Degioz).

📄 Praktisch blz. 199

📍 Adresboekje blz. 199

Bezichtigen

REGIOKAART (BLZ. 188)

★★ Val di Cogne

Het beroemdste en mooiste dal van het park, met de beste voorzieningen.

★ **Cogne** - 📍 *V. Bourgeois, 34* - ☎ *0165 74 040*. De 'hoofdstad' van het nationale park rijst op uit een lichte, groene vlakte, de Prato di Sant'Orso, aan de voet van de Gran Paradiso (4061 m). In de winter verandert het stadje in een mekka voor langlaufers en wordt de omgeving regelmatig aangewezen als locatie voor de wereldkampioenschappen. In de zomer biedt het bezoekerscentrum van het nationale park een multimediale expositie over de flora en fauna en een film over de nu gesloten magnetietmijn. *Villaggio Minatori* - www.minieredicogne.it - *mei-sept.: dag. beh. di 9.30-12.00, 15.00-18.00 u (half juli-half aug. 10.00-13.00, 14.30-18.30 u)* - € 10. De **mijn van Costa del Pino** zijn te bezoeken (🚶 90 min. lopen naar de ingang van de mijn - mei-okt.: rondleiding 10.30 en 14.30 u - € 20 - reserv. bij Cogne Turismo, naast het toeristenbureau: ☎ 0165 74835 - www.cogneturismo.it). Er is ook een klein kantklosmuseum, tegenover de **Chiesa di Sant'Orso** (mooie barokke altaarstukken).

🚶 De **Lillaz-waterval** (4 km, 20 min.) is vanaf het parkeerterrein gemakkelijk te bereiken. Loo voor een langere wandeling (ca. 2.30 uur incl. terugtocht) eerst richting de waterval (*cascata*) en volg dan de borden naar het **Lago di Loie**★. Bij dit bergmeer (2396 m) heb je een mooi doorkijkje naar het dal.

🚶 5 km. De botanische **alpentuin Paradisia** in **Valnontey** staat van juni tot sep-



Rhêmes-Notre-Dame biedt plaats aan het bezoekerscentrum van het nationale park.

Pavlo Baliukh/Getty Images Plus

tember in volle bloei. Hij werd in 1955 aangelegd en herbergt ruim duizend soorten planten, waaronder de tere paradijslelie (*Paradisea liliastrum*), die alleen hier groeit, en de *Aethionema thomasianum*, die nog uit het tertiair stamt. ☎ 0165 74 147 - www.grand-paradis.it - juni-half sept. 10.00-17.30 u (juli-aug. 18.30 u) - € 3.

Val di Rhêmes en Val di Valsavarenche

Deze twee dalen komen bij elkaar in **Introd**, een mooi dorp boven de kloof van de Dora di Rhêmes. Het **Val di Rhêmes** is open en in cultuur gebracht, het Val di Valsavarenche is beslotener en nog ongerept.

Het eerste dorp, **Rhêmes-Saint-Georges**★, is meteen een van de mooiste: traditionele natuurstenen huizen, op terrassen aangelegde tuinen en rustige, oude straatjes. Het bezoekerscentrum van het nationale park in **Rhêmes-Notre-Dame** staat in het teken van de lammergier (*Fraz. Chanavey* - half juli-eind aug.: ma-vr 9.00-13.00, za, zo 9.00-13.00, 14.30-18.30 u; rest v.h. jaar: vraag inl. - € 3).

Daarna kom je door **Bruil**, waar je een prachtige wandeling naar de Colle di Entrelor kunt maken (🚶 2 uur heen en terug - hoogteverschil 600 m). Het dal eindigt voorbij het **Lago di Pellaud** in het dorp **Thumel**, het startpunt van de wandeling naar de Rifugio Benevolo (🚶 3 uur heen en terug - hoogteverschil 500 m). Ook in het **Val di Valsavarenche** heeft het park een bezoekerscentrum (*Fraz. Degioz* - juni-sept.: wo-vr 9.30-10.45, za, zo 9.30-10.45, 14.30-15.45 u - € 5). Hier wordt vooral de wolf in het zonnetje gezet. Maak vanuit het verderop gelegen dorp Pont een wandeling naar de mooie **Colle del Nivolet** (4 uur heen en terug - hoogteverschil 450 m - prachtig uitzicht op de Gran Paradiso) of naar de beroemde **Rifugio Vittorio Emanuele II** (5 uur heen en terug - hoogteverschil 775 m).

★ Val Grisenche

In het majestueuse **Valgrisenche**, aan de oostgrens van het park, ligt de prachtige **Chiesa di San Grato**★, vernoemd naar een bisschop van Aosta (5de eeuw). Je bent nu dicht bij het **Lago di Beauregard** (4 km lang). Een toeristische route om het meer begint bij de dijk. Mooi **uitzicht**★ op de gletsjers van de Testa del Rutor (3486 m).

Praktisch

Inlichtingen

www.pngp.it - ☎ 011 860 6211.

Pass Fondation Grand Paradis -

Toegang tot de bezoekerscentra en de Giardino Alpino Paradisia € 8 (1 jaar geldig).

Adresboekje

Uit eten

Cogne

Goedkoop

Bar à Fromage - Hotel Bellevue - r. Grand Paradis, 21 - ☎ 0165 749 696 - www.hotelbellevue.it - gesl. do en 's middags beh. za, zo - hoofdgerecht € 12/28 - reserv. aanbevolen.

Een origineel, populair restaurantje waar kaas koning is. Knusse, gemoeidelijke sfeer. Ook kaasverkoop.

Winkelen

Coopérative des Dentellières -

Via Dott. Grappein, 50 - Cogné - ☎ 0165 749 282 - www.lesdentelieresdecogne.com - gesl. zo. Ruim honderd kantwerksters houden hun traditie in ere sinds de 16de eeuw.

Azienda Agricola Gratton Lilliano -

Frazione Lillaz, 58 (5 km ten zuid-oosten van Cogné) - ☎ 0165 74 437 - www.letoledubergerlillaz.it.

Heerlijke fontina en 's zomers kaas van alpenmelk. Proef ook burro fuso, gesmolten boter die je bij soep en polenta eet.

Overnachten

Cogne

Doorsneeprijzen

Albergo Ristorante Belvedere -

Fraz. Gimillan, 75 - ☎ 0165 751 812 - www.albergobelvedere.net -

Evenementen

Marcia Gran Paradiso - Feb. -

www.marciagranparadiso.it.
Langlauftocht (45 km).

Gran Paradiso Film Festival -

2de helft juli - www.gpff.it.
Internationaal documentairefestival rond het thema natuur.

12 kamers vanaf € 120 ☞ - ✕.

Klein hotel hoog boven Cogné.

Adembenemend uitzicht vanaf het terras. Streekgerechten.

Rhêmes-Notre-Dame

Goedkoop

Albergo Granta Parey - Località Chanavey, 10 (1,5 km ten noorden van Rhêmes-N.-D.) - ☎ 0165 936 104 - www.rhemesgrantaparey.com

- gesl. okt.-nov. - 33 kamers vanaf € 60 ☞ - ✕. Groot hotel vlak bij de skiliften en de loipes. Kamers met veel hout en warme tinten. Wellness, sauna.

Valsavarenche

Goedkoop

Agriturismo Lo Mayen - Località Bien, 1 (4 km ten zuiden van Valsavarenche) - ☎ 0165 905 735 - 8 kamers vanaf € 68 ☞.

Aangename boerderij met leuke kamers onder het schuine dak. De eigenaren produceren kaas.

Doorsneeprijzen

À l'Hostellerie du Paradis - L'Eau

Rousse, 18 - ☎ 0165 905 972 - www.hostellerieduparadis.it - 20 kamers vanaf € 120 ☞ - ✕.

In dit berghotel midden in het massief heerst een perfecte stilte. De ruime, lichte kamers zijn onberispelijk schoon. Zeer goed restaurant.

De skigebieden

De Valle d'Aosta is een gebied met schitterende bergen en dalen en een waar paradijs voor skiërs en langlaufers – 800 km afdaling en 400 km loipe door besneeuwde bossen, over de beroemde gletsjers van de Monte Rosa en langs de hellingen van mythische bergen als de Matterhorn en de Mont Blanc, met onvergetelijke vergezichten. Beginnende en gevorderde skiërs kunnen kiezen uit zes gebieden: Breuil-Cervinia, Courmayeur, La Thuile, Pila, Champoluc en Gressoney. Langlaufers gaan graag naar Cogne, aan de voet van de Gran Paradiso, om zelf een tocht te maken of naar het WK langlaufen te kijken.

Ligging

REGIOKAART (BLZ. 188)

De belangrijkste skigebieden liggen ten noorden van Aosta en zijn te bereiken via de A5.

Cogne, zie blz. 197.

Planning

Reken op drie dagen voor een eerste kennismaking.

Aanraders

Met de Skyway naar de Pointe Helbronner vanuit Courmayeur.

Met het gezin

Voor jonge kinderen: het Winter Park di Torgnon in Breuil-Cervinia.

Adresboekje blz. 202

Bezichtigen

REGIOKAART (BLZ. 188)

www.lovevda.it

★★ Courmayeur

35 km ten noordwesten van Aosta via de A5.

i Piazzale Monte Bianco, 13 - ☎ 0165 841 612 - www.courmayeurmontblanc.it.

Vanaf het moment dat Saussure als eerste de Mont Blanc bedwong, in 1786, is het gezellige, historische Courmayeur een geliefde bestemming van bergbeklimmers en skiërs. Maak in ieder geval een **tochtje met de Skyway** naar de Pointe Helbronner. Het **uitzicht★★★** op de Mont Blanc, de Monte Rosa, de Matterhorn, de Gran Paradiso en de Grand Combin zal je beslist je leven lang bijblijven. *Skyway Montebianco - Pontal d'Etrèves* - ☎ 0165 89 196 - www.montebianco.com - eind nov.-april: wisselende tijden, vraag inl. - duur: 15 min. - € 58 retour. De Pointe Helbronner is verbonden met de Aiguille du Midi (Frankrijk) via een kabelbaan hoog boven de gletsjers (*Panoramic Monte Bianco, geopend 's zomers* - www.montebianco.com).

★★ La Thuile

40 km ten westen van Aoste via de A5 en de SS26.

i Via M. Collomb, 36 - ☎ 0165 883 049 - www.lathuile.it.

Dankzij de rechtstreekse verbinding met La Rosière in Frankrijk en een gecombineerde skipas kunnen skiërs zich aan weerszijden van de Kleine Sint-Bernhardpas